

Könyvismertető

Fazekas Imre: Magyarország Zygaenidae faunája – Zygaenidae fauna of Hungary (Lepidoptera). Acta Naturalia Pannonica 4 (1) 2009. Ára: 2900 Ft (+ postaköltség)

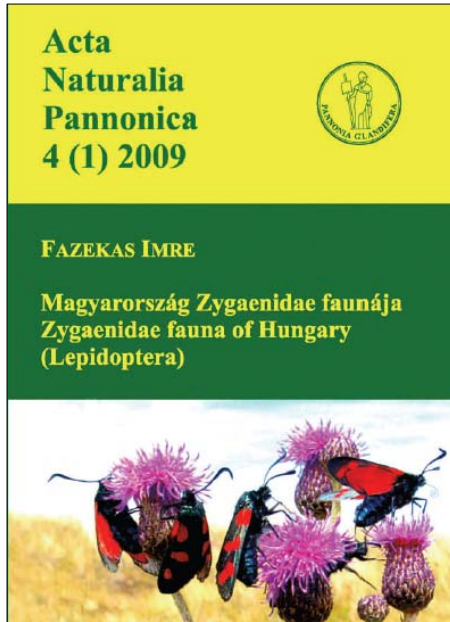
Mindig kedveltem a csüngőlepkéket, így amikor a lepkész levelező listán tudomást szereztem róla, hogy megjelent Fazekas Imre legújabb munkája Magyarország csüngőlepké-faunájáról, azonnal megrendeltem a Rovartani Tanszék számára. Megvallom, amikor meglehetősen körülményes úton, de végre kezembe vehettem, csalódást éreztem. Ahogy belelapoztam, csupa fekete-fehér lepkés kép sorjázott egymás után. Te jó ég, nem színesek az ábrák? Költségkímélés történt? De aztán hamar megnyugodtam, be van mutatva ebben a könyvben minden: a fajok palearktikus areája, Magyarországi elterjedése, UTM-hálótérképen a fogási adatok, színes élőhelyfelvételek, rajzok az ivarszervekről, csáp- és fejrészekről valamint a tipikus szárnymintázatokról. De ugyanúgy foglalkozik a szerző a család több millió évvel ezelőtti kialakulásával, a vele való kutatásokkal időrendi sorrendben, a szakemberek pedig nemcsak megemlítve vannak, de még a portréjuk is bekerült a megfelelő helyre. A szerző harminc évvel ezelőtt kezdett foglalkozni ezzel a családdal, és az azóta felhalmozódott taxonómiai, állatföldrajzi, ökológiai és természetföldrajzi adatokat mind megtaláljuk ebben a munkájában, ráadásul a legújabb számítógépes, szerkesztői technika felhasználásával.

Ilyen egyetlen rovarcsaládot átfogó, mindenre kiterjedő, művel ritkán találkozunk az ember.

És hogy ne csak a magyar szakemberek „értsék”, minden ábrához és minden fajhoz angol nyelvű fordítás is készült, ami lehet, hogy növelte a terjedelmet, de egyszerűsített „határtalanná” tette a mű felhasználhatóságát.

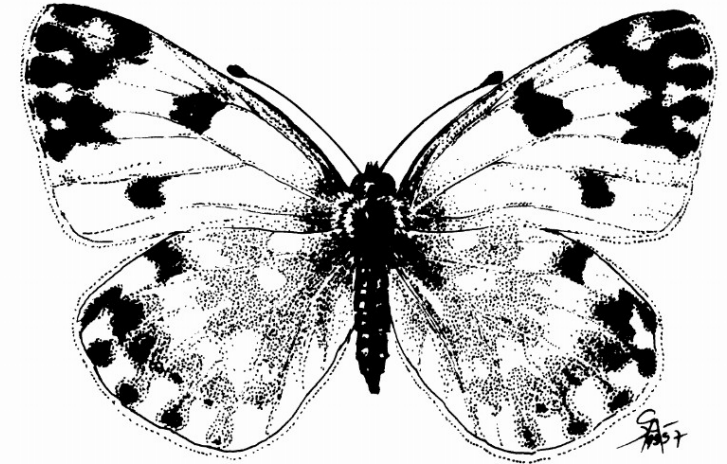
Elgondolkodtam azon, hogy egyáltalán lehetne ezt még „überelni” valahogy? Hát kiadványban nehezen, esetleg multimédiás honlapon... Bárcsak minél több hazai állatsoportról születne hasonló munka. Jó hír, hogy ősszel megjelenik a szitkáros kötet is, feltételezhetően hasonló színvonalon.

HA

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
54. szám, 2009. május

Tartalom:

Rovarász elődeink — Hirdetés — Sajtófigyelő — Rövid hírek
MRT hírek — Könyvismertető

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Dr. Nagy Barnabás

Felélős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Jenser Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD), és Szócs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:
BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 4826219
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.magyarrovartanitasag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2009)

Elnök: dr. Vig Károly
I. alelnök: dr. Merkl Ottó
II. alelnök: dr. Szócs Gábor
Titkár: Nádai László
Szerkesztő: dr. Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: Rahmé Nikola

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a BCE Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/4 termében (Budapest XI., Ménesi út 44), délután 4 órakor.

Illusztrációk

Címlapon: rezedalepke v. rezeda özöndék
(*Pontia daplidice*)
(Rajz: Szappanos Albert)

Minden egyes alkalommal, amikor a számítógépemről szétküldöm csoportosan a Rovarász Híradókat, legalább fél tucat hibáüzenetet is kapok, miszerint az illető e-mail címe már „nem él”, megváltozott stb. Én ilyenkor annyit tudok tenni, hogy az adott címet kitörölöm, és az illető (mivel az új címét nem közölte) többet nem kapja a lapot (legalábbis elektronikus formában). Ez így rendben is lenne, amennyiben az illető a továbbiakban nem tartana igényt a lap ilyen formában történő kézbesítésére.

Viszont ha valakinek feltűnik, hogy már hónapok óta nem érkezett az e-mail címére egyetlen lapszám sem, gondolkodjon el, hogy nem történt-e változás a szolgáltató, a munkahely stb. terén, és írjon egy üzenetet, hogy ismét felvehessem a listára.

Az elegánsabb persze nem a „hallgatás”, hanem ha írunk egy pár soros levelet, hogy a továbbiakban nem kívánjuk olvasni a RH-t ebben a formában.

Elegáns, de ugyanakkor végtelenül szomorú az alábbi automatikus levél is, ami nem olyan rég érkezett:

„Üdvözlöm! Sajnos a címzett többet nem olvassa leveleit. Kérem, törölje a címzettet és adatait a rendszeréből. Megértését köszönjük.”

Sikerült végre az összes eddig megjelent RH-t digitalizálni, így A4-es és „tördelt” formában is a tagság rendelkezésére állnak. Kérhetik tőlem is, de amint a honlap karbantartójának ideje engedi, oda is felkerülhetnek, és akkor még könnyebben letölthető, olvashatók.

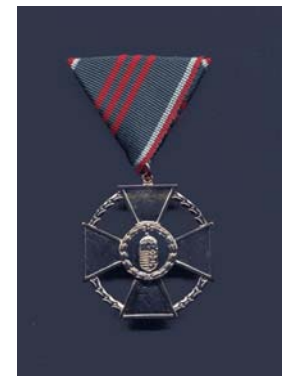
A minőség persze változó, hiszen már sokszorosított, sokszor még írógéppel megírt szövegekről van szó

HA

a kirándulásokat. Szabóky Csaba már csütörtökön leutazik a Kőszegi-hegységbe a terep előkészítésére. Pénteken bográcsgulyással, szombaton szalonnasütéssel mulatják az estét. A szállás díját a Társaság pénztárából fedezik, a sütés-főzés költségeit a résztvevők osszedobják. Ezután szó esett a lehetséges túráról, többek javaslatára nem lesz nehéz túra, legfeljebb séta az Írott-köre. Kisebb vitát kavart, hogy minden résztvevőnek ki legyen-e fizetve a szállásdíj, vagy csak a Társaság tagjainak. Szalóki szerint nem diszkriminálhatunk tag és nem tag között. Szabóky javaslata szerint azoknak nem kell kifizetni a szállást, akik listát adnak le a gyűjtött anyagról. Merkl szerint a kirándulás végén mindenki diktáljon be egy listát. A kirándulás témája után Vig Károly a közelmúlt doktori védéseiről tett említést. Papp Jenő kérdése: készül-e megemlékezés a *Folia entomologica hungarica* valamely számában Sáringer Gyuláról. Vig Károly elkészítené Sáringer professzor bibliográfiáját.

Rahmé Nikola

Hangay György kitüntetése. 2009. március 15.-én Canberrában Csaba Gábor nagykövet úr ünnepélyes keretek között adta át dr. Hangay György tagtársunknak a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét. Gratulálunk, és szívből örülünk, hogy ilyen módon is elismerték azt a fáradhatatlan munkát, amit Gyuri az entomológia (illetve az egész zoológia) terén tett – többek között magyar zoológusok vendégül látásával, számukra expedíciók szervezésével, valamint hazai gyűjteményeink gazdagításával.

Merkl Ottó

Lapzárta előtt érkezett a hír, hogy 2009. május 10.-én hajnalban **elhunyt Gaskó Kálmán** tagtársunk, a MRT választmányi tagja. Munkásságáról, a magyar rovarászatban betöltött szerepéről, eredményeiről a későbbiekben még részletesen beszámolunk. 67 évet élt. Nyugodjék békében!

HA

Sár József és Szirtes Bálint (két szélén) vendéglátóikkal

kis ünnepséget rendezve helyezték el az emléktáblát, ahol több magyar és brazil külügyi képviselő, többek között Deák Miklós konzul is megjelent.

Az emléktábla a következő expedíció során folytatja majd útját eredeti célja, Fordlândia felé. Utunkról könyv kiadását is tervezzük, mely várhatóan 2010-ben fog megjelenni. A gyűjtött rovaranyag a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárát és a készülő Kétújfalui Rovarház gyűjteményeit gazdagítja.

Sár József – Szirtes Bálint

Taroltak a Budapesti Corvinus Egyetem hallgatói a Gödöllőn, 2009. április 6-8 között megrendezett XXIX, Országos Tudományos Diákköri Konferencián (OTDK). A „Növényegészségügy II. Tagozaton” II. díjat kapott Sipos Kitti: „A málnavessző-szúnyog (*Resseliella theobaldi*) rajzásdinamikája és napi aktivitása” c. munkájáért (konzulensek: dr. Pénzes Béla és dr. Véték Gábor), a III. díjat megosztva kapta Sárosi Éva: „Fátyolka- és katicabogárfajok előfordulása málna- és szederültetvényekben” (konzulensek: dr. Véték Gábor és dr. Ábrahám Levente) valamint Sipos Péter „Egy új növényvédelmi technológia, a peszticidmaradvány-mentes növényvédelem – hogyan hat almaültetvények ízeltlábú-együttesre?” (konzulens: Dr. Markó Viktor). Különdíjat kapott Pásztor Bettina: „A puszpángszúnyog (*Monarthropalpus flavus*) elleni védekezés biológiai alapjai”-ra (konzulens: dr. Véték Gábor).

HA

MRT hírek

Választmányi ülés, 2009. április 17. Az elnök a soron következő rovarász-kirándulás témáját vetette fel. Rozner István röviden elmondta, milyen programok teszik ki általában

Palestinlandia körzetében a „Big Rock” ültetvényen töltöttünk három felejthetetlen napot. „Beleszaladva” az esős évszakba, kitűnő nappali és éjszakai gyűjtéseket végeztünk, serrado típusú élőhelyeken. Itt 8500 éves „prekolumbián” indián kultúra nyomait is fotózhattuk, a mami őslakosok falfestményeit, temetkezési helyeit is. Ezután visszatérve São Paulóba a bencés rend kollégiumi múzeumában

Rovarász elődeink

Endrődy Sebő – Dr. Endrődy-Younga Sebestyén – Dr. Sebastian Endrődy-Younga (1934–1999)

Három név, egy ember. De barátai csak így emlékeznek rá: Sebő.

Endrődy Sebestyén 1934. június 26-án született Budapesten. Édesapja – a világszerte ismert és nagyra becsült dr. Endrődy Sebő nyomdokait követve, határozottan választott pályát: bogarász lett. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen doktorált 1958-ban, de már akkor egy éve a Természettudományi Múzeumban (TTM) dolgozott, dr. Kaszab Zoltán mellett. Cikkei egymás után jelentek meg, s hogy elkerüljék a félreértéseket apa és fia nevet változtattak. Az idősebbik Endrődy az „y”-t „i”-re cserélte, s keresztnévként mindig a Sebőt használta, míg az ifjabbik édesanyja leánykori nevét, a skót eredetű Youngát kötőjellel kapcsolta az eredeti családi névhez. Keresztnévként megmaradt a Sebestyén, melyet élete során később Sebastian-ra angolosított. Mindettől függetlenül, családja és barátai számára megmaradt Sebőnek.

1965-ben vezető kutatói állást vállalt a Ghánai Tudományos Akadémia Crops Research Institute-jában, s családjával együtt Ghánába költözött. Több éves gyümölcsöző kutatómunkája mellett a TTM számára is gyűjtött, és sok ezer bogarat küldött haza a bogárgyűjtemény gazdagítására. Dr. Kaszab Zoltán főigazgató Sebőben látta szellemi örökösét, s abban reménykedett, hogy egyszer majd neki adja át az igazgatói posztot. Nem így hozta a sors. 1973-ban Sebő „disszidált”, s Ghánából Dél-Afrikába költözött feleségével, Évával és két gyermekével együtt. A pretoriai Transvaal Múzeumban folytatta tudományos munkáját, és 1974-ben már a múzeum Coleoptera Gyűjteményének vezetője volt. Itt dolgozott egészen 1998-ig, amikor is súlyosan megromlott egészségi állapota miatt kénytelen volt nyugalomba vonulni.

Életrajzát több helyen is olvashatjuk, részletesebben is, mint ahogy erről most írok. Ezúttal inkább egy-két olyan mozzanatot szeretnék megemlíteni, melyekre talán csak azok emlékeznek, akik Sebőt közelebbről ismerték.

Endrődi Sebő bácsival és a “Kis Endrődy”-vel, azaz Sebővel kezdő bogarászként ismerkedtem meg, valamikor az 1950-es évek derekán. Hatalmas, hajdani polgári jómódra emlékeztető lakásuk volt, a Gellért Szálló háta mögött. A jómód persze akkor már tényleg csak hajdani volt, azokban az években a pusztaság megélhetés is gondot okozott. Szegény

Endrődi néni – Sebő édesanyja - valami trafótekerccseléssel foglalkozott otthoni bedolgozóként, Sebő bácsi talán már nyugdíjban volt, Sebő pedig egyetemre járt még. De a Rákosi évek nyomora egy szempillantás alatt feledésbe merült, amint a bogarakra terelődött a szó. Az óriási nappali két falát mennyezettől a padlóig bogárgyűjtemény borította. Jóformán az egész kárpát-medencei fauna képviselve volt itt, beleértve az akkor már elérhetetlen elszakított területeket is. Természetesen csak ámultam és bámultam, ilyet még nem láttam addig. Ráadásul a rengeteg fiókot is ők készítették, saját kezűleg! Talán lehetett vagy kétszáz, ha nem több, mind egyforma, szép fekete bőrre emlékeztető papírral borítva. Mondanom sem kell, hogy azonnal elhatároztam, én magam is nekifogok a rovardobozok gyártásának. A gondolatot tett is követte, s nemsokára valóban készítettem egy csomó fiókot növekedő gyűjteményem számára.

Csodás világ volt ez a nagy nappali szoba. Sebő bácsi nagy íróasztala, rajta a rengeteg, a világ minden tájáról beérkező, feldolgozásra váró anyag, a gyönyörű orrszarvú bogarak, herkulesek és egyéb óriások szédületes egyvelege látványos ellentéte volt a tucatnyi sziváros dobozba tűzdelt apróságnak, a szabad szemmel alig látható bogaraknak, melyeket fia dolgozott fel a különböző külföldi múzeumoknak.

Talajscapdázás a Lake Frommnál (1982. Új-Dél-Wales, Ausztrália)

Mi van a hálóban? Sebő és Hangay György (1982. Fowlers Gap, NSW, Ausztrália)

Egyszer-kétszer börzsönyi gyűjtőútjaira is elkísérhettem Sebőt. Hihetetlen érzéke volt a bogarak felkutatásához. Szokása volt, hogy előre megmondta, mit hol fogunk találni – s ez a legtöbb esetben így is volt. Nagyon jó terepember volt, fáradhatatlanul gyűjtött. Pedig akkor még nem volt higanyózlámpánk sem; sok olyan bogarat, ami ma százszámra jön a

fényre, akkor keserves munkával kellett megtalálni, begyűjteni.

Sebő az ún. "Kaszab-iskola" tagja volt.

Ennek az iskolának alapelve volt a soha nem csappanó érdeklődés, hihetetlen munkabírás és szorgalom. Dr. Kaszab és Sebő még preparálóversenyt is rendezett, melyikük tud több bogarat preparálni (ragasztani) egy nap alatt. A verseny végeztével mindegyiküknek

egy tesztje ugyanazt az eredményt mutatta: az összes egyed DNS-e megegyezett a királynőével.

„A társas életmódú rovarok többféle módon is szaporodhatnak. De ez a faj teljességgel szokatlan és egyedi módszerrel él” – mondta Ann Himler, a kutatás vezetője. A *Mycocephurus smithii* szaporítószervei elsorvadtak, jelenlegi fizikai állapotukban a rovarok már alkalmatlanok a párosodásra – olvasható a brit tudományos akadémia folyóiratában megjelent tanulmányban.

Himler szerint azonban vannak előnyei a szex nélküli életnek. A hangyák megtakaríthatják a szaporodásra szánt energiát, nem kell áldozniuk forrásaikból a hímek létrehozására, viszont minden generáció 100 százalékkal növeli termékeny nőstényeinek számát.

(MTI – Index, 2009. április 16.)

Rozner István

Rövid hírek

Molnár Gábor emlékexpedíció, Brazília, 2008 november

Ez év tavaszán meghívónk érkezett a „Naturela Brasilis” természetvédelmi alapítványtól (Brazília, Goiás állam, Goiânia), hogy folytassuk a 15, ill. 10 éve megkezdett munkánkat: São Paulo, Goiás, Tocantins és Pará államok rovarászati alapfelméréseit.

Az expedíció előkészületei során kiderült, hogy idén van neves írónk, Brazília-kutatónk Molnár Gábor (1908–1980) születésének századik évfordulója. Utazásunk céljait kiegészítve emléktáblát készítettünk, melyet az eredeti tervek alapján Fordlándiában, szeme világának elvesztése színhelyén kívántunk felállítani. (Pará állam, Santarém).

Céljaink megvalósítása érdekében felvettük a kapcsolatot a São Paulo-i magyar bencés rendi kollégiummal, ahol Ernesto Linka atya szívesen a rendelkezésünkre állt, mivel Molnár Gábor 1972-es brazíliai látogatása során baráti kapcsolat szövődött közöttük. São Paulótól Fordlándiáig a 3000 kilométeres út biztonságos megtétele érdekében az atya a brazil légiertől (FAB) kérte fel szállításunkra. A megérkezésünket követő napokban azonban levélben lemondták az utaztatásunkat, különböző okokra hivatkozva. Úticélunkat így megváltoztatva, egy hetet gyűjtöttünk a São Paulo körüli atlantikus esőerdőfoltokban, és Sitio Itatubán, Ildikó Cseh Kögl érintetlen erdeiben. Utána Goiâniában, a „Naturela Brasilis” alapítványban dolgoztunk, ahol Central Brazil típusú erdőben sikerült rovarásznunk. Goiás és Tocantins állam határához közel a Rio Claro folyó mentén

A menő moszkító kudarca

A váltólázat terjesztő szúnyogok egész Afrikában veszedelmesek, ezért viselkedésük legapróbb mozzanatai is értékesek lehetnek a kutatók számára az ellenük folyó harcban. A gambiai maláriaszúnyogok (vagy moszkító) életében döntő szakasz, amikor a hímek óriási rajokba tömörülnek, hogy magukhoz csábítsák a nőstényeket. Ilyenkor a tömegből az egyedek előreszökkennek, és a másik rajból annyi nőstényre vetik rá magukat, amennyire csak tudják. A tanzániai Ifakara Egészségkutató és Fejlesztő Központban Kija Ng'Habi és munkatársai kísérletesen is tanulmányozni akarták ezt a különös rohamot. Ennek érdekében modellezték a párosodásra váró rajokat oly módon, hogy egy-egy finom hálójú ketrecben 30 különféle méretű hím versenyzett tíz nőstény figyelméért. Ekkor érdekes dolog történt. Az átlagos méretű hímek hatszor több alkalommal párosodtak, mint a legnagyobb méretű hímek, noha kevesebb energiátartálékkal rendelkeztek, és kisebb volt a szárnyuk is. Az átlagosnál kisebb méretűek nem keltettek meglepetést, mert kétszer gyengébben teljesítettek...

A közepes méretű hím moszkító talán azért jobb a nőstények lerohanásában, mert magukban hordozzák az optimális egyensúlyt a fürgeség és az életerő között. Ezenkívül repülés közben ügyesebben manővereznek, mint a testesebb egyedek, és tovább tudnak a levegőben tartózkodni, mint apró társaik. De az is alátámaszthatja ezt az eredményt, hogy az átlagos hímek mérete közelebb áll a nőstényekéhez, ami az ízeltlábúak más fajaiban szintén előnyös szempont.

(Sárga RTV, 2009. február 19. – Greguss Ferenc)

Szex helyett klónoznak az amazóniai hangyák

Inkább klónozzák magukat szex helyett egy amazóniai hangyafaj tagjai – állapították meg az Arizonai Egyetem kutatói.

A dél-amerikai őserdők mélyén élő *Mycocepurus smithii* nevű hangya sajátos helyet foglal el a magasabb rendű élőlények között, mivel egyszerűen elhagyta a „megszokott” kétivarú szaporodást, s ezzel egyidejűleg a hím egyedeket is. Genetikailag valamennyi egyed a királynőjük tökéletes másolata.

A különleges rovarokra a kutatók véletlenül találtak rá: a hangyákat – szintén különleges – „mezőgazdasági” jellegű tevékenységük miatt kezdték vizsgálni. Ezek a hangyák ugyanis – más fajokhoz hasonlóan, ám azokhoz képest sokkal nagyobb méretekben – gombaültetvényeket létesítenek bolyaikban, amelyeket gondosan trágyáznak, és időnként leszüretelik a munkájuk gyümölcsét.

Rovartani szakértők e tevékenység vizsgálata közben lettek figyelmesek arra, hogy a hangyák körében nagyon sajátos közösségi szerkezet tapasztalható: kizárólag nőstény egyedekből állnak. Ekkor döntöttek a DNS-vizsgálat mellett. Az örökítőanyag minden

jogában állt, hogy a csúnyán preparáltakat kiselejtezzék a versenytárs példányai közül. Már nem tudom, ki lett a győztes, de a napi teljesítmény 1200 darab körül volt!

Aztán amikor kissé enyhült a szocialista szigor az országban, s meghívólevéllel el lehetett utazni Erdélybe vagy a Felvidékre, Sebő egyike volt az első bogarászoknak¹, akik eljutottak külföldre. Legendás gyűjtőutat tett a Fogarasi-havasokba. Azért legendás, mert a kivitelezés

Sebő kopogtatás közben (1982. Fowlers Gap, Új-Dél-Wales, Ausztrália)

ugyancsak egyéni módon történt. Vonattal közelítette meg a Fogarast, s amikor a hófedte csúcsok elég közelnek tűntek, leszállt, hogy útját gyalog folytassa. Hátizsákjában, a gyűjtő- és túrafelszerelés mellett egy kétkilós kenyéret és egy jó nagy darab szalonnát vitt magával. Elindult toronyiránt, felfelé a havasok felé. Útközben természetesen állandóan gyűjtött, s ahol ráesteledett, ott táborozott. Mire felért a legmagasabb pontra, élelmiszere több mint felével megcsappant. Sebaj, lefelé már gyorsabban haladt, a maradék kitarított egészen addig, míg újra el nem ért egy települést. Ha jól emlékszem, a gyűjtőút 10–12 napig tartott, s az eredmény valóságos szenzációszámba ment, mert a fauna tökéletes keresztmetszetét képviselte, a völgytől felfelé, egészen a hóhatárig. Közülünk senki sem járt Erdélyben, s az idősebbek közül is csak néhányan, még a háború előtt. 1961-ben aztán én is nekivágtam, hogy Sebő példáját követve, kenyérrrel és szalonnával felszerelve bejárjam a Fogaras egy részét. Sikerült is, és gyűjteményemben mai napig őrzök néhány akkor gyűjtött példányt.

Az 1980-as évek derekán Sebő ellátogatott Ausztráliába. Többek között a Dél-Ausztráliai Múzeumba is benézett, hogy találkozzon egy kollégával. Véletlenül pont ebédszünetben érkezett, s a kolléga helyett csak egy fiatal asszisztens leányt talált a szobájában. Az szegény egy nagy doboz bogárral küszködött, próbálta őket szétválogatni család és nem szerint legalább. Egy halom könyvből szeretett volna okosabb lenni, de hát ez nem nagyon ment. Ő is inkább ebédelni szeretett volna. Sebő megnyugtatta, csak menjen nyugodtan, ő majd megvárja a kollégát itt, a szobában. Az asszisztens örömmel beleegyezett, s már szaladt is a büfé irányában. Sebő pedig unaloműzként szépen elrendezte azt a párszáz bogarat, ami ott maradt az asztalon. Az ebédszünet végeztével aztán volt nagy csodálkozás: a fiók tartalma nem csak család és nem szerint, hanem javarészt fajra is meg lett határozva! Ilyet még nem láttak Dél-Ausztráliában, hogy valaki

¹ Ha jól emlékszem, dr. Kaszab Zoltán volt az első, aki egy társasutazással eljutott a Magas-Tátrába, és onnan gazdag zsákmánnyal tért haza. Útjáról beszámolót tartott a MRT gyűlésén, melyet mi többiek, áhítattal hallgattunk.

csak úgy beszéljen a múzeumba, és kapásból megmondja egy halom bogár nevét. A történetet majdnem két évtizeddel az esemény megtörténte után hallottam, ugyanabban a szobában, ahol ez a jelenet lejátszódott!

Sebő nem csak jó képességű tudós, hanem ízig-vérig gyűjtő is volt. Mivel múzeumi kutatóként nem lett volna elfogadható, hogy magángyűjteményt tartson fenn, gyűjtőszendélyét bélyegekkal elégítette ki. Az Osztrák-Magyar Monarchia bélyegeit gyűjtötte. Ausztráliai látogatása során végigjárta a filatéliai üzleteket. Nem volt anyagias ember, de a „jól vett” bélyegnek nagyon tudott örülni. Az ausztrálok nem nagyon ismerik, s nem is becsülik azt, ami nem ausztrál vagy legalább angliai eredetű. A bélyegek sem képeznek kivételt. Sebő aztán kifinomított egy jól működő módszert. Először egy-két borsos árú ausztrál bélyeg iránt érdeklődött, de mondván, hogy ezek túl drágák neki, valami olcsóbb portéka is megtenné. Persze a végén aztán mindig valami “ócska” osztrák-magyar bélyegnél kötött ki, amit a kereskedő semmire sem becsült. Megvette bagóért, s volt aztán nagy öröm, gyarapodott a gyűjtemény!

Sebő ekkor már jó ideje Dél-Afrikában élt. Egy afrikai utazás során, 1982-ben feleségemmel együtt meg is látogattuk őt. Szép házuk volt Pretoria zöldövezetében. Felesége, a paleobotanikus Éva kedves természetű, szép asszony volt (s minden bizonnyal most is az, habár vagy 27 éve nem láttam), csinos, okos kislánya Dél-Afrika ifjúsági tornászajnoka, fia pedig a légierő pilótája volt. Nem sokkal látogatásunk után felajánlottak egy igazgatói posztot Sebőnek, Ausztrália első számú tudományos intézményében, a CSIRO-ban, pontosabban az ahhoz tartozó Nemzeti Rovargyűjteményben. Szakmai körökben igen nagy dolognak számított ez, de Sebő mégsem fogadta el, mondván, hogy Magyarország, Ghána és Dél-Afrika után már nincs kedve ismét költözni, újra kezdeni. Igyekeztünk őt rábeszélni, de hasztalan, maradt Dél-Afrikában.

93 dolgozata jelent meg különböző tudományos intézetek gondozásában, közöttük nagy monográfiák és revíziók. Az általa gyűjtött anyagból 1318 faj bizonyult újnak a tudomány számára, ebből 153 fajt és 6 nemet róla neveztek el.

Hosszas szenvedés után, 1999. február 26-án ment el. Még 65 éves sem volt, pedig azt mondják, a bogarászok sokáig élnek. Nem adatott meg neki, hogy megérje a 21. század hajnalát, pedig még mennyi mindent csinálhatott volna, milyen csodálatos eredményeket érhetett volna el, milyen sok hasznosat végezhetett volna ezen a Földön!

2000-ben, amikor Rozner István, Podlussány Attila, Rozner Antal, és jómagam részvételével megszerveztük az I. Ausztráliai Magyar Entomológiai Expedíciót, azt Endrődy-Younga Sebestyén emlékének dedikáltuk. Az expedícióról ausztráliai postabélyeg is megemlékezett.

Emlékezzünk rá tisztelettel és szeretettel a nagy magyar entomológusra, kiváló emberre, kollégára és barátára.

Hangay György

Hirdetés

Közgyűjtemények, múzeumok, egyetemek, gyűjtők figyelmébe – Eladó egy kb. 15 000 példányt számláló, meghatározott, palearktikus ormányosalkatú (Curculionoidea) bogárgyűjtemény. Érdeklődni lehet a (06-1)-208-3152 telefonon vagy a irozner@gmail.com e-mail címen.

Gyászbogárgyűjtemény (Tenebrionidae) – Eladó egy kb. 4–5000 példányt számláló nagyrészt meghatározatlan palearktikus gyászbogár-gyűjtemény(Tenebrionidae). Érdeklődni lehet a (06-1)-208-3152 telefonon, vagy az irozner@gmail.com e-mail címen.

Sajtófigyelő

Az ebben a rovatban megjelenő közlemények tartalmáért a szerkesztőség nem vállal felelősséget. Az itt közölt cikkek a nyomtatott és elektronikus sajtóból lettek átvéve.

Meglepően okosak a méhek

Egy kísérlet során összeszoktattak két méhfajt, így egy populációba kerültek az európai és az ázsiai méhek. Rövid idő alatt megtanulták egymás jelrendszerét.

Mint kiderült, a méhek meglepően okosak. Megkülönböztetik a szimmetriát és az asszimetriát (ez tükröződik táncukban is), amikor társaikat virágokhoz irányítják. Fajokon keresztül is tudnak kommunikálni, és egy bizonyos pontig még számolni is képesek, írta meg az inforádió honlapja.

Egy kínai és a canberrai ausztrál állami egyetem tudósainak sikerült kiiktatniuk a méheknek azt a tulajdonságát, hogy megölik a hívatlan behatókat, és létrehozták az első olyan méhpopulációkat, amelyekben nem csak egy, hanem két faj található, európai és ázsiai méh is.

A kutatók megerősítették azt a feltételezést, hogy mindkét fajnak megvan a maga „dialektusa”. A méhek például különböző hosszúságú táncot járnak, amikor azt jelzik egymásnak, milyen messzire van egy-egy táplálékforrás. Ugyanakkor a különbségek ellenére a két faj tudott egymással kommunikálni, mivel egy idő után meg tudták érteni a másik faj jeleit is.

Az európai méheket megtanították arra, hogy egy csikozott folyosóban bizonyos számú vonalat repüljenek át. Ha megtették, jutalmat kaptak. Mikor a jutalom elmaradt, a méhek nem hagytak fel a megtanított gyakorlattal.

Ezt követően pedig megpróbálták összezavarni a méheket: különböző vastagságú vonalakat készítettek, és szokatlan jelekkel tüzdelték tele azokat. A méhek azonban még így is annyi vonalat repültek át, amennyit megtanítottak nekik. Azaz tudnak számolni – mint a tudósok megállapították, egészen négyig.

(Index, 2008. szeptember 30.)